

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė „Nuo Korko 2.0 deklaracijos prie konkrečių veiksmų“**(nuomonė savo iniciatyva)**

(2017/C 345/06)

Pranešėja **Sofia BJÖRNSSON**

Plenarinės asamblėjos sprendimas	2017 1 26
Teisinis pagrindas	Darbo tvarkos taisyklių 29 straipsnio 2 dalis Nuomonė savo iniciatyva
Atsakingas skyrius	Žemės ūkio, kaimo plėtros ir aplinkos skyrius
Priimta skyriuje	2017 6 15
Priimta plenarinėje sesijoje	2017 7 6
Plenarinė sesija Nr.	526
Balsavimo rezultatai	123/0/0
(už/prieš/susilaikė)	

1. Išvados ir pasiūlymai

1.1. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas (EESRK) palankiai vertina Korko 2.0 deklaraciją ir konferenciją, kurioje 2016 m. rugsėjo mėn. ji buvo priimta. Deklaracijoje toliau tvirtai remiama kaimo politika ES lygmeniu.

1.2. ES kaimo vietovės yra nevienalytės, sąlygos jose skiriasi ir tarp valstybių narių, ir valstybėse narėse. EESRK mano, kad iš šių skirtumų kyla būtinybė naudojant turimas ES lėšas nustatyti prioritetus ir taikyti strateginį požiūrį. Atspirties taškas turi būti atitinkamų valstybių narių ir jų regionų prioritetai ir – dar svarbiau – pačių kaimo gyventojų iniciatyvos. Be to, privalomas politinių iniciatyvų ir strategijų poveikio kaimo vietovėms vertinimas suteikia galimybę atsižvelgti į ypatingas kaimo vietovių sąlygas ir joms skirti dėmesio.

1.3. Kaimo plėtra yra bendra, su visomis politikos sritimis susijusi tema. Būtina nuoseklesnė kaimo ir regioninės plėtros politika ir tam ESI fondams (Europos struktūriniais ir investicijų fondams) reikia tvirto biudžeto. EESRK pažymi, kad Europos žemės ūkio fondas kaimo plėtrai (EŽŪFKP) yra svarbiausias ESI fondas kaimo plėtrai, ir pabrėžia, kad šiuo požiūriu reikia labiau naudoti kitus ESI fondus, kaip antai, Europos regioninės plėtros fondą (ERPF) ir Europos socialinį fondą (ESF).

1.4. Yra daug galimybių supaprastinti politiką. EESRK laikosi nuomonės, kad būtina supaprastinti politikos įgyvendinimą tiek ES, tiek ir nacionaliniu bei regionų lygmenimis. Dabartinė sistema yra tokia sudėtinga, kad kai kurie potencialūs pareiškėjai net neteikia paraiškų.

1.5. Daug kur Europoje, visų pirma kaimo vietovėse, vis dar trūksta stabilų sprendimų interneto ryšių srityje. EESRK tai vertina labai kritiškai. Kaimo vietovėms plačiajuostis ryšys reikalingas saugumui, pvz., veikiančios telefono linijos, ir gyvenimo lygiui užtikrinti. Plačiajuostė prieiga gali būti vienas iš veiksnių, lemiančių, ar visų pirma jauni žmonės norės likti gyventi kaime, ar išvyks. Įmonėms prieiga prie plačiajuosčio ryšio yra tiesiog būtina.

1.6. Žemės ūkis dėl stiprios priklausomybės nuo žemės turi ypatingą reikšmę kaimui. Žemės ūkio gamyba yra neatsiejama kaimo vietovių dalis, nes ji aprūpina visuomenę tvarių būdu pagamintais maisto produktais ir yra kaimo plėtros varomoji jėga. Todėl EESRK yra savaimė suprantama, kad didžioji EŽŪFKP paramos dalis skirta žemės ūkiui. Geros sąlygos jauniems ūkininkams yra išankstinė ilgalaikio žemės ūkio gamybos tvarumo sąlyga.

1.7. EESRK pabrėžia, kad darniam vystymuisi reikia palankių sąlygų investicijoms.

1.8. EESRK pažymi, kad Jungtinių Tautų nustatytų 17 darnaus vystymosi tikslų ir Paryžiaus klimato kaitos konvencijos (21-oji Klimato kaitos konferencija) siekiai yra bendri, apimantys visą ES politiką, visų pirma kaimo plėtros politiką. Kaimo vietovėse veikiančios regionų ir vietos valdžios institucijos turi aktyviai prisidėti prie šių tarptautinių įsipareigojimų įgyvendinimo.

2. Bendrosios pastabos

Korko 2.0 deklaracija

2.1. 1996 m. Komisija surengė konferenciją Airijos mieste Korke. Konferencijoje buvo priimta Korko deklaracija, kuri tapo bendros žemės ūkio politikos (BŽŪP) antrojo ramsčio ir kaimo plėtros programų pagrindu. 2016 m. rudenį Komisija Korke surengė antrą konferenciją, kurioje buvo priimta Korko 2.0 deklaracija.

2.2. Deklaracija buvo priimta plačiu sutarimu konferencijoje, kurią surengė Žemės ūkio ir kaimo plėtros generalinis direktoratas; apie 340 dalyvių iš daugelio ES valstybių narių atstovavo pilietinei visuomenei ir institucijoms nacionaliniu, regionų ir ES lygmenimis, tarp jų ir EESRK. Konferencijos pabaigoje dalyviams pateikta deklaracija „Geresnis gyvenimas kaimo vietovėse“, ji buvo priimta pagal „nutylėjimo“ procedūrą.

2.3. Deklaracijos atspirties taškas yra ES žemės ūkio ir kaimo politika. Tačiau tam tikra prasme deklaracija yra platesnė, nes joje nurodomi Jungtinių Tautų darnaus vystymosi tikslai (Darbotvarkė iki 2030 m.)⁽¹⁾ ir Paryžiaus klimato susitarimas (21-oji Klimato kaitos konferencija)⁽²⁾.

2.4. Deklaracijoje pirmiausia nurodyti jos motyvai, paskui išvardyti dešimt punktų – politikos kryptių:

- 1 punktas. Kaimo gerovės skatinimas
- 2 punktas. Kaimo vertės grandinių stiprinimas
- 3 punktas. Investavimas į kaimo gyvybingumą
- 4 punktas. Kaimo aplinkos išsaugojimas
- 5 punktas. Gamtos išteklių valdymas
- 6 punktas. Klimato politikos skatinimas
- 7 punktas. Žinių ir inovacijų skatinimas
- 8 punktas. Kaimo valdymo gerinimas
- 9 punktas. Politikos pažangos vykdymas ir supaprastinimas
- 10 punktas. Veiklos rezultatų ir atskaitomybės gerinimas

2.5. Deklaracija grindžiama plačiu požiūriu į kaimo plėtrą; deklaracijos pranašumas yra jos apimtis ir turinys, nes aptariamai visi ES kaimo gyvybingumui ir tvarumui būtini aspektai. Vis dėlto, EESRK nuomone, apimtis kartu yra trūkumas, nes ji tampa sudėtinga ir neleidžia susitelkti ties ES lygmeniu. EESRK, atsižvelgdamas į didelius kaimo vietovėms tenkančius uždavinius, pabrėžia, kad, norint pasiekti konkrečių rezultatų, turimos lėšos turi būti naudojamos tikslingai. Nustatant lėšų naudojimo prioritetus turi būti remiamasi atitinkamos valstybės narės arba atitinkamo regiono prioritetais ir – dar svarbiau – kaimo gyventojų iniciatyvomis.

⁽¹⁾ Žr. nuomonę „Tolesni veiksmai dėl tvarios Europos ateities“ (žr. šio Oficialiojo leidinio p. 15).

⁽²⁾ Žr. nuomonę „Po Paryžiaus konferencijos“, OL C 75, 2017 3 10, p. 103.

2.6. Turinio požiūriu Korko 2.0 deklaracija panaši į 1996 m. deklaraciją, nuo kurios skiriasi tik tuo, kad į ją taip pat įtraukti kovos su klimato kaita ir skaitmeninimo klausimai.

2.7. EESRK mano galintis atlikti svarbų vaidmenį įgyvendinant deklaraciją ir prašo Komisijos ateityje pateikti įgyvendinimo pažangos ataskaitas.

ES fondai kaimo plėtrai

2.8. Visose ES valstybėse narėse vykdomos nacionalinio arba regionų lygmens kaimo plėtros programos iš dalies finansuojamos EŽŪFKP, iš dalies – nacionalinėmis (viešosiomis arba privačiomis) lėšomis. Programos apima priemones, kuriomis siekiama trimis aspektais – ekologiniu, socialiniu ir ekonominiu – prisidėti prie darnaus vystymosi. Programas rengia valstybė narė arba atitinkamas regionas, tvirtina – Komisija.

2.9. EŽŪFKP kartu su Sanglaudos fondu, Europos regioninės plėtros fondu (ERPF), Europos socialiniu fondu (ESF) ir Europos jūrų reikalų ir žuvininkystės fondu (EJRŽF) sudaro Europos struktūrinius ir investicijų fondus (vadinamieji ESI fondai). Techniniam ESI fondų įgyvendinimui taikomos bendros nuostatos⁽³⁾. Be to, kiekviena šalis dėl fondų yra sudariusi bendrus partnerystės susitarimus, kuriuose nustatyti priemonių įgyvendinimo prioritetai. Tai yra strategijos „Europa 2020“ tikslų įgyvendinimo dalis. Taigi esama glaudžios sąsajos tarp fondų ir taikoma fondų sąveikos strategija.

2.10. Dėl naudojimosi EŽŪFKP sukurti kaimui skirti tinklai, iš dalies veikiantys ES lygmeniu, kaip antai, Europos kaimo plėtros tinklas, iš dalies – nacionaliniu ir regionų lygmenimis. Šie tinklai yra kontaktų ir keitimosi patirtimi platformos, jais taip pat pagerinamos sąlygos tam, kad būtų tinkamai įgyvendinamos kaimui skirtos programos ir jomis siekiami tikslai.

2.11. Regionų komitetas užsakė atlikti tyrimą, koku mastu ESI fondai naudojami kaimo plėtrai⁽⁴⁾. Nenuostabu, kad daugiausia buvo ir tebėra teikiama paraiškų suteikti lėšų iš EŽŪFKP. Palyginti su juo, kitų fondų dalis yra maža arba labai maža. EESRK mano, kad ji turi didėti, nes kaimo plėtra yra horizontalusis klausimas, turintis lemiamą reikšmę Sąjungos sanglaudai.

2.12. ESI fondai buvo ir tebėra svarbiausia ES priemonė Korko deklaracijoje nurodytiems ketinimams įgyvendinti. Kitas ES finansavimo laikotarpis prasidės 2021 m. ir šio laikotarpio priemonių kūrimas turės lemiamą reikšmę tam, kaip pavyks įgyvendinti Korko 2.0 deklaracijos tikslus. Be to, EESRK pažymi, kad deklaracijai ir politiniams tikslams įgyvendinti ESI fondams reikia tvirto biudžeto.

3. Tolesnės priemonės

Poveikio kaimui vertinimas

3.1. Deklaracijos 1 punkte raginama taikyti poveikio kaimui vertinimo mechanizmą, kuriuo būtų užtikrinama, kad į kaimo vietovių potencialą būtų atsižvelgiama ES priemonėse ir strategijose. Žemės ūkio ir kaimo plėtros politikos sritys taikant įvairius sektorius apimančias koncepcijas turėtų būti grindžiamos kaimo vietovių tapatybe ir dinamiškumu. Jomis taip pat turėtų būti skatinamas tvarumas, socialinė įtrauktis ir vietos plėtra.

3.2. Poveikio kaimui vertinimas reiškia, kad objektyviai ir sistemingai atsižvelgiama į konkrečias kaimo vietovių sąlygas ir jų paisoma. Tai gali būti priemonė nustatyti, kokį poveikį kaimui daro politiniai sprendimai, ir taip išvengti neigiamų pasekmių.

3.3. Poveikio kaimui vertinimas atliekamas, pvz., Suomijoje, Jungtinėje Karalystėje ir Kanadoje. Jis gali būti privalomas arba savanoriškas. Šiaurės Airijoje toks vertinimas nuo 2016 m. privalomas pagal įstatymą. Atskirose šalyse taikomos sistemos yra panašios.

3.4. Kad toks vertinimas būtų veiksmingas, jis turi būti privalomas. Jis turi būti tvirtas sprendimų priėmimo pagrindas politinius sprendimus priimančioms asmenims. Jei poveikio kaimui vertinimas apsiribotų tyrimais ir faktais, bet neturėtų įtakos sprendimams, jis būtų beprasmiškas.

⁽³⁾ 2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1303/2013.

⁽⁴⁾ Žr. <http://cor.europa.eu/en/documentation/studies/Documents/Evolution-Budget-Dedicated-Rural-Development-Policy.pdf>

3.5. Taip pat reikia suprasti, kad ES ir bet kurioje valstybėje narėje nėra vienos kaimo vietovės, tai – įvairios ir skirtingos kaimo vietovės, kurių kiekvienoje skirtingos galimybės ir sąlygos. Į tai reikia atsižvelgti atliekant poveikio kaimui vertinimą ir vykdant politiką tiek ES lygmeniu, tiek valstybėse narėse siekiant, kad kaimo plėtra būtų sėkminga. Kaimo gyventojai taip pat daro didelį poveikį savo vietovės identitetui ir prisideda prie jos plėtros, taip pat diskusijų ir sprendimo, koku mastu turi būti išsaugotas kaimiškas pobūdis.

LEADER ir bendruomenės inicijuota vietos plėtra

3.6. Deklaracijos 8 punkte pažymima, kad reikėtų pasinaudoti LEADER sėkme ir vystyti pagal šį metodą taikytą principą „iš apačios į viršų“. EESRK daugelyje dokumentų išsakė savo nuomonę dėl ES sanglaudos politikos, ją vykdant vystomos partnerystės, LEADER metodo ir taip pat dėl naujo, pagal bendruomenės inicijuotą vietos plėtros priemonę taikomo metodo.

3.7. EESRK pritarė analizei, kurią Komisija pateikė dar savo 2004 m. trečiojoje ekonominės ir socialinės sanglaudos ataskaitoje, būtent požiūriui, kad politinis tikslas yra mažinant skirtumus, užkertant kelią teritoriniam atotrūkiui ir susiejant regioninę ir sektorių politiką pasiekti darnesnę plėtrą ⁽⁵⁾.

3.8. Vis dėlto Komitetas pažymi, kad tai nebuvo pasiekta ir kad reikalinga labiau integruota kaimo ir regionų plėtros politika.

3.9. EESRK taip pat palankiai vertino partnerystės principą kaip veiksmingą ESI fondų programų skatinimo būdą. Partnerystės principas reiškia, kad greta įprastų ekonominių ir socialinių subjektų dalyvauja ir pilietinės visuomenės organizacijos, aplinkos apsaugos srities partneriai, nevyriausybinės organizacijos ir lyčių lygybės skatinimo organizacijos.

3.10. LEADER metodas yra patikima vystymosi priemonė, kurią taikant viešasis sektorius ir pilietinė visuomenė gali dalyvauti vietos partnerystėje. EESRK dar 2011 m. pažymėjo, kad šiam metodui taip pat turėtų būti prieinamos visų ESI fondų lėšos. Jis taip pat buvo teigiamas glaudesnės miesto ir kaimo sąsajos veiksnys ⁽⁶⁾. Šį metodą galima taikyti ir miesto vietovėse, tačiau, EESRK įsitikinimu, tai neturėtų būti daroma kaimo vietovių plėtros sąskaita.

3.11. Į 2014–2020 m. finansavimo laikotarpį bendruomenės inicijuotos vietos plėtra pagal LEADER metodą įtraukta kaip nauja priemonė, kuri gali būti bendrai finansuojama keturių ESI fondų lėšomis. Vietos plėtrą veiksmingiausiai gali vykdyti tie, kurie toje vietovėje gyvena, dirba ir ją pažįsta.

3.12. Mažiausiai 5 % EŽŪFKP lėšų turėtų būti skiriama vietos bendruomenės inicijuotos vietos plėtros priemonėms. Dėl jos struktūros, kuri lemia tai, kad naudojantis vienu iš fondų reikia laikytis keturių skirtingų taisyklių rinkinių, racionalus ir paprastas naudojimas vargu ar įmanomas. Prieš prasidedant kitam finansavimo laikotarpiui Komisija turėtų pateikti siūlymų dėl reikšmingo supaprastinimo ir nustatyti mažiausią metodui skirtų fondo lėšų normą, kad galėtų atsiskleisti visas bendruomenės inicijuotos vietos plėtros, kaip kaimui ir miestui tinkamos priemonės, potencialas.

Paslaugos ir darbas

3.13. Paslaugos ir darbas yra lemiami veiksniai tuo atžvilgiu, kiek žmonės nori ar gali likti gyventi kaime arba į jį persikelti. Apskritai ES pastebima išvykimo iš kaimo tendencija, dėl kurios padėtis tik blogėja, o galimybė įgyvendinti ES ir Jungtinių Tautų darnaus vystymosi tikslus – mažėja. Demografinė raida ateityje gali tapti iššūkiu ir tiek jauniems, tiek vyresnio amžiaus žmonėms kaimo vietovėse reikia gerų gyvenimo sąlygų.

⁽⁵⁾ Žr. nuomonę „Teritorinė sanglauda“ (OL C 228, 2009 9 22, p. 123).

⁽⁶⁾ Žr. nuomonę „LEADER – vietos vystymosi priemonė“ (OL C 376, 2011 12 22, p. 15).

3.14. Pagrindinių viešųjų ir komercinių paslaugų švietimo, sveikatos apsaugos ir priežiūros, pašto, maisto parduotuvių, viešojo vietinio transporto ir panašiose srityse prieinamumas miestuose ir kaimuose gali skirtis. Tai gali turėti lemiamą reikšmę žmonių sprendimui, kur jie nori ar gali gyventi. Vaikų turinčioms šeimoms, pvz., vaikų priežiūros įstaigų buvimas, gali nulemti tėvų galimybes užsiimti profesine veikla. Kai kuriuose Europos regionuose paslaugų prieinamumas kaime apskritai yra mažesnis negu miestuose. Į šią problemą turi būti atsižvelgiama teritorijų planavime siekiant užtikrinti, kad nepablogėtų gyvenimo kokybė kaimo vietovėse.

3.15. Daugelyje ES šalių nedarbas kaime yra didesnis negu miestuose. Vis dėlto, kaip matyti iš Eurostato statistinių duomenų, ir čia esama didelių skirtumų⁽⁷⁾. Kartu kai kurios įmonės patiria sunkumų norėdamos kaimo vietovėse įdarbinti kvalifikuotų darbuotojų. Taigi pastebima abipusė nesubalansuota pasiūlos ir paklausos padėtis. Tendencija yra tokia, kad jauni žmonės, siekiantys įgyti profesiją, išvyksta į universiteto ar aukštosios mokyklos vietą ir nebegrižta.

3.16. Migrantų ir ypač jų šeimų priėmimas tiek dabar, tiek ir artimiausiais metais bus iššūkis kaimo vietovių gyventojams. Turėtų būti skatinamas bendrų vertybių siekis, jų išsaugojimas ir gerbimas. Kaimo vietovės migrantų šeimoms galėtų suteikti geras gyvenimo sąlygas. Šalims, kuriose daug atvykėlių, pvz., pabėgėlių, bei didelė darbo migracija, gali būti sunku rasti darbą, tačiau migracija kartu gali suteikti galimybių įsidarbinti.

3.17. Užimtumo ir švietimo reikalai deklaracijoje aptariami visų pirma 3 ir 7 punktuose. Paslaugų klausimas nagrinėjamas veikia netiesiogiai. EESRK mano, kad Sąjungos iniciatyvos tiek tiesiogiai, tiek netiesiogiai yra svarbios plėtrai, ypač darbo vietų kūrimui teikiant paskatas įmonėms. Paslaugų prieinamumas priklauso veikia valstybių narių kompetencijos sričiai, nors, pvz., ESI fondai gali daryti spartinamąjį poveikį.

Žemės ūkis ir kaimo plėtra

3.18. Apie 85 % ES sausumos sudaro žemės ūkio ir miško plotai, tačiau esama didelių skirtumų tarp šalių ir regionų. Kultūrinis kraštovaizdis puikiai tinka maisto produktams, pašarui, energijai ir pluoštui gaminti, be to, jis yra viešųjų gėrybių, pvz., gausios floros ir faunos, išsaugojimo ir teikimo šaltinis. Kaimo vietovės kraštovaizdžiu skiriasi nuo miestų – tai yra vienas iš ES kaimo vietovių išskirtinumo požymių; žemės ūkio sektorius dėl stiprios priklausomybės nuo žemės turi ypatingos reikšmės kaimui. Deklaracijos 4 ir 5 punktai skirti kaimo aplinkos išsaugojimo ir gamtos išteklių valdymo klausimams. Tvaraus išteklių naudojimo ir valdymo sąlygos turi esminės reikšmės kraštovaizdžio „vidinei vertei“, vandens kokybei ir biologinei įvairovei.

3.19. Žemės ūkio gamyba deklaracijoje minima, bet daugiausia netiesiogiai. Deklaracijos tekstą galima suprasti taip, kad žemės ūkio (maisto produktų) gamyba iki tam tikro lygio laikoma savaime suprantamu dalyku. Kaip pirmiau minėta, aplinkos išsaugojimo ir gamtos išteklių valdymo klausimai aptariami aiškiau. EESRK atkreipia dėmesį į tai, kad žemės ūkis yra neatsiejama kaimo vietovių dalis, nes jis aprūpina visuomenę tvarių būdu pagamintais maisto produktais ir yra kaimo plėtos varomoji jėga. Žemės ūkio ir miškininkystės darbuotojai sudaro didelę dalį kaimo gyventojų, jie kuria darbo vietas ir užtikrina paslaugų paklausą. Svarbus su tuo susijęs aspektas yra tai, kad pradedantieji žemės ūkio darbuotojai, ir būtent jauniausieji, turi turėti galimybę perimti ūkį ir plėsti veiklą. Jaunųjų ūkininkų dalis yra nedidelė ir kartų kaita turi vykti lengviau.

3.20. Tvariai žemės ūkio gamybai svarbi trijų darnaus vystymosi aspektų – ekonominio, socialinio ir ekologinio – pusiausvyra. Ekonominiai aspektai kartais gali turėti lemiamos reikšmės gamtos išteklių valdymui. Kaip pavyzdį galima paminėti įvairių rūšių augalų ir gyvūnų gausias pievas ir ganyklas, kurios pamažu nyksta, nes vis mažiau apsimoka užsiimti ganomų galvijų gyvūnine produkcija, o tai vėlgi daro neigiamą poveikį biologinei įvairovei. Tai yra aiškus pavyzdys, kad nepakankamas ekonominis įmonių tvarumas gali daryti žalą aplinkai ir kad ūkininkai turi gauti kompensaciją už savo aplinkos apsaugos paslaugas.

⁽⁷⁾ http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Unemployment_statistics_at_regional_level.

3.21. EESRK nuomone, žemės ūkis yra ta kaimo plėtros sritis, kuriai EŽŪFKP turi lemiama reikšmės, ir taip ir turėtų būti. Didžiausia EŽŪFKP lėšų dalis pagrįstai numatyta žemės ūkio veiklai, pvz., kaip aplinkos apsaugos, kvalifikacijos kėlimo ir gamtinių kliūčių išmokos ir investicinė pagalba. Kitos EŽŪFKP sritys, pvz., energetika, plačiajuostė prieiga ir inovacijų rėmimas daro teigiamą poveikį kaimo vietovėms plačiąja prasme. Šiuo požiūriu žemės ūkis kartu yra įprasta komercinė veikla, taigi iš šios tikslinės grupės negali būti atimama galimybė gauti lėšų iš kitų ESI fondų.

3.22. Dabartinius ūkininkus ir miškininkus galima laikyti tiek kraštovaizdžio kūrėjais, tiek ankstesnių kartų sukurto kraštovaizdžio sergėtojais. Daugeliui žmonių eksploatuojamas kultūrinis kraštovaizdis yra svarbus geresnės gyvenimo kokybės veiksnys, o jo reikšmė laisvalaikiui, poilsiui gryname ore ir turizmui yra didžiulė. Kraštovaizdžio ir žemės vertė gali suteikti įvairių verslo galimybių ir gyvenimo pagrindą.

3.23. Siekiant labiau subalansuotos teritorinės plėtros taip pat turėtų būti pereinama prie tvarių maisto sistemų⁽⁸⁾. Visapusiškos maisto sistemų koncepcijos kūrimas yra labai svarbus siekiant išspręsti ekonominius, ekologinius ir socialinius uždavinius, susijusius su maisto produktų gamyba ir vartojimu, ir tinkamai įgyvendinti iniciatyvas įvairiais lygmenimis ir daugybėje sektorių. Prie tokių iniciatyvų priskiriamas, pvz., trumpų tiekimo grandinių skatinimas siekiant vartotojams teikti sveiką ir šviežią maistą ir taip skatinti kaimo plėtrą⁽⁹⁾. Tai taip pat būtų naudinga vietos ekonomikos ir vietos žemės ūkio gamybos sektoriams.

Inovacijos

3.24. Inovacijų reikšmės kaimo plėtrai, kai vystomos ir įgyvendinamos naujos idėjos, neįmanoma pervertinti. Naujoviškais sprendimais sukuriama sąlyga vystyti darniai visuomenei, tad kaimo vietovės gali, pvz., prisidėti prie labiau žiedinės, ekologiškos ekonomikos ir klimato požiūriu pažangių sprendimų kūrimo, ir mažesnėmis sąnaudomis pagaminti daugiau. Galimybė naudotis žiniomis ir žinių perdavimas yra pagrindinis veiksnys naujoviškų idėjų įgyvendinimui.

3.25. Naujomis technologijomis ir naujais, novatoriškais gamybos būdais sukuriama puikios galimybės didinti žemės ūkio gamybos tvarumą, taikyti griežtesnius gyvūnų apsaugos standartus ir mažesnėmis sąnaudomis, pvz., naudojant mažiau trąšų ir augalų apsaugos produktų, pagaminti daugiau. Naujoms technologijoms ir galimybėms pasinaudoti inovacijomis dažnai reikalingos nemažos investicijos, o pavieniams žemės ūkio sektoriaus verslininkams jos gali būti susijusios su didele rizika. Dažnai verslininkas vienas prisiimti tokios rizikos negali. Siekiant remti visuomenėje paklausias technologijas ir procesus, investicijos turėtų būti remiamos, pvz., pagal kaimo plėtros programą. Daugeliu atvejų dėl didėjančios mechanizacijos ir struktūrinių pokyčių sumažės darbo vietų, tad gali kilti neišvengiamas konfliktas tarp žemės ūkio technologijų plėtros ir darbo vietų pasiūlos, tačiau šie procesai kartu gali užtikrinti ir ekonomiškai stabilesnes darbo vietas.

3.26. Inovacijų strategijos ir jų įgyvendinimas turi būti orientuojami į poreikį, o ne į turimas lėšas. Deklaracijos 7 punkte pabrėžiama, kad reikia skatinti žinias ir technines bei socialines inovacijas ir kad subjektai, naudodamiesi informacija ir ją perduodami, turi bendradarbiauti. Tam gali būti naudingos Bendrijos iniciatyvos, kaip antai, Europos inovacijų partnerystė žemės ūkio srityje („EIP-agri“), kai taikant principą „iš apačios į viršų“ užtikrinamas įvairiais lygmenimis veikiančių subjektų jungimasis į tinklus, komunikacija ir keitimasis informacija bei orientuojamasi būtent į praktinę komercinę veiklą. Siekiant labiau skatinti inovacijas kaimo vietovėse gali būti pasitelkiamos „inovacijų agentų“ paslaugos.

Skaitmeninimas

3.27. Dabartinėje visuomenėje ultraplačiajuosčio ryšio prieiga yra būtina infrastruktūros dalis ir sklandaus tiek miesto, tiek kaimo visuomenės veikimo sąlyga; ji daro įtaką tiek darbuotojų pritraukimui, tiek galimybei įsidarbinti. Pastebima tendencija, kad įvykiai vis dažniau persikelia į elektroninę erdvę. Daug kur Europoje, visų pirma kaimo vietovėse, vis dar trūksta stabilių sprendimų. EESRK tai vertina labai kritiškai. Kaimo vietovėms plačiajuostis ryšys reikalingas saugumui, pvz., veikiančios telefono linijos, ir gyvenimo lygiui, kaip antai, veikianti televizija. Plačiajuostė prieiga gali būti vienas iš veiksnių,

⁽⁸⁾ Žr. nuomonę „Tvaresnės maisto sistemos (OL C 303, 2016 8 19, p. 64).

⁽⁹⁾ Šis klausimas nagrinėjamas EESRK nuomonėje savo iniciatyva „Pilietinės visuomenės indėlis rengiant visapusišką ES maisto politiką“, kuri turėtų būti priimta 2017 m. gruodžio mėn.

lemiančių, ar visų pirma jauni žmonės norės likti gyventi kaime, ar išvyks. Įmonėms plačiajuostė prieiga yra tiesiog būtina, nes be veikiančios plačiajuostės prieigos jos dažniausia negali vykdyti savo veiklos. Paminėtini pavyzdžiai: mokėjimo sprendimai vis rečiau grynuosius pinigus naudojančiai visuomenei, buhalterija, elektroninė prekyba arba ryšiai su klientais. Žemės ūkio įmonės yra sritis, kurioje naujus techninius sprendimus siūlančioms IRT tenka vis svarbesnis vaidmuo.

3.28. Deklaracijoje pabrėžiamos skaitmeninimo galimybės ir būtinybė. EESRK nuomone, ten, kur plačiajuosčio ryšio prieigai diegti rinkos jėgų nepakanka, – kaimo vietovėse taip nutinka dažnai – turi būti teikiama parama. EESRK manymu, ERPF turėtų būti svarbiausias paramos šaltinis infrastruktūros projektams, o EŽŪFKP turėtų būti skirtas naudoti mažesniems ir tikslingesniems projektams finansuoti. Šioje srityje padeda Europos investicijų bankas ir Europos strateginių investicijų fondas, pvz., taikydami naujoviškas finansines priemones.

Kaimo vietovių reikšmė žiedinei ekonomikai ir klimato kaitai

3.29. Kaimo vietovių reikšmė žiedinėje ekonomikoje yra didelė. Deklaracijoje žiedinė ekonomika minima 6 punkte („Klimato politikos skatinimas“), tačiau ji teikia ir daugiau pranašumų, kurie aptariami EESRK nuomonėje „Žiedinės ekonomikos dokumentų rinkinys“⁽¹⁰⁾. Darnus miestų ir kaimų apimantis ciklas yra būtinas – ne tik išteklių aspektu, bet ir siekiant remti žemės ūkį ir sumažinti įvežtinių išteklių poreikį. Taigi kaimo vietovės gali daug prisidėti prie labiau į žiedinę ekonomiką orientuotos visuomenės kūrimo, nes jos, viena vertus, gali užtikrinti, kad atliekos būtų naudojamos kaip išteklių, kaip antai, trąšos arba dirvožemio gerinimo medžiagos, kita vertus, tiekti atsinaujinančiąją energiją ir biologinę medžiagą.

3.30. Vienas iš klimatumi neigiamą poveikį darančių išmetalų mažinimo veiksnių yra mažesnis iškastinio kuro ir didesnis atsinaujinančiųjų energijos išteklių naudojimas. Kaimo vietovių indėlis ir čia gali būti esminis: jose gali būti gaminama saulės, vėjo ir vandens energija, taip pat bioenergija. Vis dėlto energijos gamyba iš atsinaujinančiųjų šaltinių gali tapti juntama našta žmonėms ir aplinkai, todėl reikia atsižvelgti į visus darnaus vystymosi aspektus.

3.31. Kalbant apie klimato kaitą, turi būti tiek švelninamas jos poveikis, tiek prie jos prisitaikoma. Kaimo vietovės dėl didelių žemės ūkio paskirties žemės ir miško plotų turi didelį potencialą kaip anglies dioksido absorbentai, taip jos prisideda prie klimatumi neigiamą poveikį darančių išmetalų mažinimo, nors dėl pačios gamybos tokių išmetalų daugėja. Šiems išmetams mažinti turėtų būti taikomos geriausios turimos technologijos. Visais lygmenimis – nuo gamintojų iki sprendimus priimančių asmenų – turi būti ugdomi gebėjimai ir visada atsižvelgiama į investavimo galimybes.

3.32. Apibendrinant galima pažymėti, kad kaimo vietovės turi didelį potencialą prisidėti prie darnios visuomenės kūrimo, o kartu – Jungtinių Tautų darnaus vystymosi tikslų (Darbotvarkė iki 2030 m.) siekimo ir Paryžiaus klimato kaitos konvencijos (21-oji Klimato kaitos konferencija) įgyvendinimo, ir tai aiškiai matyti iš Korko 2.0 deklaracijos. Vis dėlto uždaviniai yra dideli ir tiek perkeltine, tiek konkrečia prasme jiems išspręsti reikalingos investicijos.

Supaprastinimas

3.33. Kai kalbama apie paramą ES lėšomis, pernelyg dažnai girdima nusiskundimų, kad procedūros tiek gavėjams, tiek institucijoms per daug sudėtingos. Deklaracijos 9 punkte keliamas klausimas dėl šios politikos sudėtingumo. EESRK laikosi nuomonės, kad būtina supaprastinti politikos įgyvendinimą tiek ES, tiek ir nacionaliniu bei regionų lygmenimis. Dabartinė sistema yra tokia sudėtinga, kad daug potencialių pareiškėjų net neteikia paraiškų, todėl šį sudėtingumą reikia laikyti kliūtimi, trukdančia įgyvendinti politiką ir pasiekti jos tikslus. Iš principo tam tikrų paraiškų nepadedant konsultantui neįmanoma tinkamai užpildyti. Dėmesį būtina sutelkti į kiekvieno individo teisinį tikrumą.

3.34. Dabartiniu 2014–2020 m. finansavimo laikotarpiu ESI fondų administravimo taisyklės sutelktos viename bendrame reglamente⁽¹¹⁾. Iš esmės tai vertintina teigiamai, nes dėl geresnio koordinavimo padidės veiksmingumas, visų pirma viešųjų įgaliojimų vykdymo, o nauda pavieniams pareiškėjams greičiausiai bus mažesnė, nes vienas ir tas pats gavėjas retai teikia paraišką suteikti lėšų iš įvairių fondų. Nauda bendruomenės inicijuotai vietos plėtrai tose šalyse, kuriose ji remiama iš kelių fondų, gali būti didesnė. Bendros schemos poveikis turėtų būti toliau tiriamas.

⁽¹⁰⁾ Žr. nuomonę „Žiedinės ekonomikos dokumentų rinkinys“ (OL C 264, 2016 7 20, p. 98).

⁽¹¹⁾ 2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1303/2013 <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/eu-regulation-common-provision-regulation-cpr>

3.35. Dabartinė kaimo plėtros politika naudojantis EŽŪFKP vykdoma įgyvendinant kaimo plėtros programas pagal nustatytus prioritetus ir tikslines sritis. Taip išsivystė labai suskaidytų programos lėšų sistema, nes suskirstymas į priemones, tikslines sritis ir prioritetus susiejamas su skirtingais biudžeto punktais ir eilutėmis. Dėl to sumažėjo programų aiškumas, institucijoms teko didesnė administracinė našta, o dėl to vėlgi sumažėjo išteklių įgyvendinti programas ir galimybė pasiekti atitinkamų programų tikslus.

3.36. Deklaracijos 10 punkte pateikiami svarstymai dėl veiklos rezultatų ir atskaitomybės gerinimo. Kartu tai yra pagrindiniai biudžeto sudarymo principai Komisijai, nes 2015 m. ji ėmėsi iniciatyvos rengti į rezultatus orientuotą ES biudžetą. Piliečiai ir mokesčių mokėtojai turi žinoti, kokie rezultatai ir tikslai pasiekiami vykdoma politika.

2017 m. liepos 6 d., Briuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Georges DASSIS*
